

Josip Defilippis

Poljoprivreda i razvoj

Školska knjiga, Zagreb, 2005, 200 str.

Prof. dr. sc. Josip Defilippis objavio je novu knjigu pod naslovom »Poljoprivreda i razvoj« koja s prethodnim dvjema »Obiteljska gospodarstva Hrvatske« (1993.) i »Ekonomika poljoprivrede« (2002.), čini cjelovito zaokružen i zapažen. Riječ je o vrijednim prinosima agrarnoj ekonomici, istodobno oplemenjenim vrsnim vladanjem srodnim znanstvenim disciplinama, poglavito sociologijom sela i demografijom.

U ovom djelu Defilippis se latio zahtjevnije zadaće prikazati razvoj poljoprivrede tijekom cijele prošlosti ljudske vrste. Građu je podijelio u dva dijela (»Poljoprivreda i razvoj u svijetu« i »Poljoprivreda i razvoj Hrvatske«), a svaki dio u pet poglavlja.

U prvome poglavlju (Prapovijesno razdoblje) autor izlaže neke temeljne naznake o životu čovjeka u dugomu prapovijesnom razdoblju i njegovu umješnost prehraniti se onim što mu nudi priroda sama.

Drugo poglavlje (Neolitska poljoprivredna revolucija) obrađuje razdoblje od Neolitika (10.000 godina prije Krista) do propasti Zapadnog Rimskog carstva. Tri su velika izvorišta neolitske poljoprivrede: bliskoistočno, kinesko i sjevernoameričko. Tu su se, nezavisno, pojavili i postupno razvili razni postupci proizvodnje hrane kakvi su, osim sigurnijih mogućnosti prehrane, uvjetovali pojavu stalne nastanjenosti što je zajedno odlučujuće utjecalo na daljnji razvoj civilizacije. Nastaju posebni agrarni sustavi u Mezopotamiji i dolini Niła, a poljoprivreda se širi Sredozemljem i postupno prodire u Europu. Autor piše o postanku i razvoju sela, razvoju seoske ekonomije, antičkim civilizacijama i položaju seljaka u to davno doba.

U trećem poglavlju autor obrađuje naturalnu proizvodnju (poglavlje nosi taj naslov) od propasti Zapadnog Rimskog carstva do polovice 19. stoljeća. To je razdoblje nastanka i razvitka feudalizma, agrarne revolucije u srednjem vijeku što omogućuje znatan rast proizvodnje hrane, a potom i rast stanovništva. Nove poljoprivredne kulture i stoka šire se cijelim svijetom.

Četvrto poglavlje (Tržna poljoprivreda) raščlanjuje razvoj tržne proizvodnje. To je razdoblje industrijske revolucije na koju se naslanja brzi razvoj poljoprivredne

proizvodnje što omogućuje rast stanovništva i uklapanje poljoprivrede u ukupnu gospodarsku strukturu društva. Tradicionalno se selo modernizira a seosko stanovništvo masovno seli u gradove.

U petome poglavlju autor je obradio agroindustrijski razvoj do 2000. godine. To je razdoblje tehnološki razvijene poljoprivrede i razvijena tržišnog sustava, osobito u zemljama članicama EU. Posebice obrađuje probleme ruralnog razvoja, promjene u ruralnom prostoru, nova ekonomska obilježja ruralnog prostora, ruralni krajolik te upućuje na tendencije promjena u poljoprivrednim gospodarstvima i među poljoprivrednicima.

Drugi dio knjige bavi se hrvatskom poljoprivredom i njezinim razvojem od prapovijesti do naših dana.

U prvom poglavlju Defilippis opisuje prapovijesno razdoblje te grčke i rimske utjecaje na našim prostorima. U drugome (Naši krajevi pod Rimljanima), pomnom analizom pokazuje svekolikost i dalekosežnost utjecaja Cartva na razvoj poljoprivrede u našim prostorima. Treće poglavlje obrađuje dolazak Hrvata i naturalnu proizvodnju do 1850. godine. Opisuje se poljoprivredni razvoj na otočnom, priobalnom i ravničastom području. Analizira društveni razvoj, napose seoskog društva kroz stoljeća. U četvrtom poglavlju piše o razdoblju tržišne proizvodnje u razvoju hrvatske poljoprivrede. To je doba ukidanja veleposjeda, ulaganja u poljoprivredu, stvaranja malenih obiteljskih gospodarstava, razvoja tehnologije, poljoprivrednih institucija te razvoja tradicionalnog sela.

U petome poglavlju, naposljetku, obrađujući agroindustrijski razvoj, Defilippis manirom vrsna analitičara raščlanjuje brzu industrijalizaciju zemlje i socijalistički agrarni koncept u poljoprivredi, kolektivizaciju, seljačke radne zadruge, administrativno upravljanje, agrarne reforme, stvaranje državnih poljoprivrednih dobara i malenih obiteljskih gospodarstava. Opisuje kako su se mijenjali koncepti i kako se tragalo za učinkovitijim modelom u dualnoj ekonomiji privatnog i društvenog sektora. Zadnjih deset godina obilježuje proces tranzicije, donosi se strategiju razvoja poljoprivrede, privatizira se društveno zemljište, stvara se sustav financiranja, pristupa se WTO-u, a obiteljska gospodarstva postaju temeljem hrvatske poljoprivrede. Na samome svršetku ovoga poglavlja autor opisuje značajne promjene što su se dogodile u ruralnom prostoru. Mijenja se selo, agrarni krajolik, agrarna struktura, deagrarizacija ostavlja svoje posljedice, gradi se posve novu gospodarsku strukturu sela.

Knjiga Josipa Defilippisa »Poljoprivreda i razvoj« govori o povijesti svjetske i hrvatske poljoprivrede. Studiozno je prikazuje povijesna zbivanja, način života i odnose, poljoprivredni razvitak, proizvodnju hrane, tržište hrane, razvoj stanovništva i njegovo življenje – od samih početaka do danas. Autor upućuje na trajan fenomen međusobne povezanosti i uvjetovanosti poljoprivrede, društva, gospodarstva i prostora. Rad je izvoran i jedinstven, pisan s mnogo znanstvene istančanosti, a čitatelju omogućuje da s lakoćom sazna kako su ljudi živjeli i hranili se

u različitim povijesnim razdobljima. Zato se ovu knjigu može preporučiti kao korisno štivo svakome koga zanima poljoprivreda, njezin razvoj i mjesto u gospodarskom i društvenom razvoju. Knjiga je vrijedno povijesno djelo što ispunjava jednu prazninu u našoj znanstvenoj literaturi o poljoprivredi i njezinu mnogostranom utjecaju na naš svekoliki društveni i gospodarski razvoj.

Stipe Radinović

Institut za jadranske kulture i melioraciju krša, Split, Hrvatska

Harry K. Schwarzweller and Andrew P. Davidson (eds)

Dairy Industry – Research in Rural Sociology and Development (Prestrukturiranje proizvodnje mlijeka – Istraživanja u ruralnoj sociologiji i razvoju), Volume 8

JAI – Elsevier Science Inc., Amsterdam, New York, Oxford, Shannon, Singapore, Tokyo, 2000, p. 411.

Ovo je osma knjiga u ediciji *Research in Rural Sociology and Development*, koju je pokrenuo Harry K. Schwarzweller, 1984. godine, profesor sociologije na Michigan State University. U ovoj opsežnoj i vrlo zanimljivoj knjizi, osim uvodnog priloga H. K. Schwarzwellera je i 16 već objavljenih radova u poznatim časopisima *Rural Sociology*, *Sociologia Ruralis*, *American Journal of Agricultural Economics* i *Journal of Dairy Science*, poznatih znanstvenika iz Sjeverne Amerike, Australije i Europe.

U predgovoru knjizi agronom Harry K. Schwarzweller (završio Cornell University), navodi kako se njegova edicija *Research in Rural Sociology and Development* oslanja na istraživanja što su u SAD-u od sredine sedamdesetih bila okrenuta izgradnji obuhvatnije sociologije poljoprivrede. »Mliječni problem« je odnedavno počeo postajati zajednička briga i predmet istraživanja svih znanstvenika koji se bave seoskim društvom. Za brojne proizvođače mlijeka i njihove obitelji stanje je teško, jer vlade dokidaju tradicionalne mehanizme subvencija i zaštitnih cijena,

Copyright © 2005 Institut za društvena istraživanja u Zagrebu - Institute for Social Research of Zagreb. Sva prava pridržana - All rights reserved.